

बालवाडी शिक्षिका अभ्यासक्रम प्रमाणपत्र (मराठी माध्यम)

बालशिक्षणाचे सिध्दांत व शालेय व्यवस्थापन गुण - १००

१. बालशिक्षण - अर्थ, व्याप्ती, महत्त्व, गरज, उद्दिष्टे २०
बालशिक्षणाचा इतिहास, पध्दती. ----- बालोद्यान शिक्षण पध्दती,
मॉटेसरी शिक्षण पध्दती,
नुतन बालशिक्षण पध्दती
बालकेंद्री शिक्षण पध्दती
२. बालशिक्षणाचे सिध्दांत ---- स्वतंत्र स्वयंस्फूर्ती, स्वावलंबन व व्यक्तिगत २०
शिक्षण, स्वयंशिक्षणा स्वयंशिस्त, प्रलोभने व स्पर्धा
३. बालशिक्षण आयोग --- महत्त्व, भुमिका, दृष्टीकोन इत्यादी. २०
४. शालेय व्यवस्थापन - २०
- अ) भौतिक व्यवस्थापन - शाळेचा भौगोलिक परिसर, जागा, इमारत, वर्ग, वर्ग व्यवस्थापन,
क्रिडांगण, बाग, प्रकाश, हवा, बालवाडीला उपयुक्त असणारे कायमस्वरूपी साहित्य, वेळ,
वेळापत्रक, एक वर्षाची कृती योजना, दैनंदिन कार्यक्रम, गणवेश इत्यादि.
- ब) कागदपत्रे - प्रवेश अर्ज, जनरल रजिस्ट्र, कायमस्वरूपी जड वस्तू, साहित्याचे रजिस्टर,
वैधकिय तपासणीची नोंद, हजेरी पत्रक शिक्षक, विद्यार्थी, सेवक, शाळा सोडल्याचा दाखला,
प्रगतिच्या नोंदी, आवक-जावक, बारनिशी, पावती पुस्तक विषयावर हिशोबाच्या वहया, शाळेची
वार्षिक आकडेवारी, सांखिकीय माहिती, मान्यता, आणि आर्थिक व्यवस्था, विविध प्रकारच्या
वेगवेगळ्या फाईल्स इ. २०
- क) परस्पर संबंध---
- संस्थापक ---मुख्याध्यापक
मुख्याध्यापक ---शिक्षक
शिक्षक ---विद्यार्थी शिक्षक ---विद्यार्थी---पालक
समाज सहकार्य

पेपर --- २

बाल मानसशास्त्र

१) मानसशास्त्र -- अर्थ व्याख्या स्वरूप महत्व अभ्यासाचे उद्देश,

अभ्यासपध्दती,

बालमानसशास्त्र म्हणजे काय?

अर्थ स्वरूप व्याख्या गरज उद्देश, पध्दती,

बालवाडी शिक्षिका शिक्षक, प्रशिक्षणामध्ये बालमानशास्त्राचे महत्व.

२) बालकांच्या विकास अवस्था

बालकांच्या विकास अवस्था म्हणजे काय?

बालकांच्या वाढीमध्ये विकशासावस्थेचे महत्व व गरज,

----- बालकांच्या विविध विकास अवस्था

-----बालकांच्या विकास अवस्थेतील घटक

३) बालकांची वाढ-

बालकांची वाढ म्हणजे काय?

बालकांच्या वाढीचे घटक

बालकांच्या वाढीचे टप्पे

बालकांचा विकास आणि वाढ यांच्यातील फरक.

४) बालवाडी शिक्षिकेची भूमिका -

बालकांच्या विकास आणि वाढ प्रक्रियेमधील भूमिका

बालकांच्या सर्वांगीण विकासासाठीच्या विविध पध्दती,

बालकांच्या विविध प्रवृत्ती व बालकांच्या गरजा.

पेपर ३

बाल आरोग्य आणि आहार

बालआरोग्य

बालआरोग्य :- अर्थ व्याख्या महत्व व्याप्ती वयपरत्व बालकांच्या आरोग्याचे निकर्ष बालकांचे आरोग्य आणि सामाजिक आरोग्य,

चांगल्या आरोग्याची वैशिष्ट्ये बालवाडीतील मुलांचे आरोग्यदायी जीवन, सुदृढ बालकांची वैशिष्ट्ये.

बालकांचे लसीकरण ---

लसीकरणाचे महत्व गरज फायदे - तोटे

० ते ६ वयोगटात लसीकरणाची गरज देवी गोवर कांजण्या इ. त्यावरील उपाय व प्रथमोपचार.

बाल आहार -

बाल आहार अर्थ व्याख्या महत्व

० ते ६ वयोगटातील बालकांचा वयानुसार आहार. आहाराची कार्ये व मूलतत्वे

समतोल आहाराचे महत्व व फायदे

गर्भवती व स्तनदा मातेचा समतोल आहार.

कुपोषण-

कारण लक्षणे परिणाम व उपाय

पुरक व पोषक आहार

कुपोषित बालकांचा आहार,

कुपोषित बालकांसाठी बालवाडी शिक्षकांची भूमिका.

पेपर-----४

बालशिक्षकांची कार्यपध्दती

बाल शिक्षण

अर्थ, व्याख्या, महत्व, गरज, उदिष्टये, व्याप्ती

बालकांचे हक्क विविध बालकांचे हक्क, जाहिरनामा, फायदे - तोटे.

भाषा शिक्षण

अर्थ, व्याप्ती, महत्व

भाषा शिक्षणाची गरज,

भाषा शिक्षण वाढण्याचे प्रकार

अर्थ व्याख्या उदिष्टये

शारिरिक शिक्षणइ

महत्व गरज व्याप्ती फायदे - तोटे प्रकार

व्यावहारिक आणि सामाजिक जीवन व्यवसाय

अर्थ व्याख्या उदिष्टये उपयोग प्रकार

निवड आणि योजना, तंत्र

अ) मुक्त व्यवसाय फायदे तोटे उपयोग

बालविकासामध्ये मुक्त व्यवसायाचा वापर करण्याच्या विविध पध्दती

विज्ञान अनुभव

विज्ञान अनुभव म्हणजे काय? विज्ञान अनुभवाची बालवाडी शिक्षिका अभ्यासक्रमातील गरज व महत्व, उपयुक्तता, पध्दती, खेळण्यामार्फत बालकांचा सर्वांगीण विकास साधण्यासाठी वैज्ञानिक पध्दतीचा वापर.

गणित शिक्षण----

संकल्पना आणि महत्व , गणिती साधनांचे प्रकार आणि उपयुक्तता, गणिती पध्दतीचा वापर, ३ ते

४, ४ ते ५, ५ ते ६ या वयोगटाप्रमाणे आकड्याची ओळख, हस्त कला (हस्त व्यवसाय)

अर्थ व्याख्या महत्व स्वरूप आणि उद्देश गरज

प्रकार पध्दती.

पेपर -----५

बालकल्याण

अर्थ व्याख्या व्याप्ती उद्देश गरज बालकल्याणबाबतचे शासनाचे प्रयत्न आंतरराष्ट्रीय व राष्ट्रीय बालकांसाठी कल्याण सेवा केंद्र संस्कार छंद केंद्र पाळणाघर बालवाडी अंगणवाडी आरोग्य केंद्र बालमंडल बालभवन

अपंग

प्रकार व सेवा

शारिरिक सामाजिक मानसिकदृष्ट्या अपंग शासनाच्या योजना.

समाज शिक्षण

समाज शिक्षण म्हणजे काय?

बालशिक्षणामध्ये समाज शिक्षणाचे महत्व

लोकसंख्या शिक्षण

कुटुंब जीवन शिक्षण

कुटुंब नियोजन शिक्षण

परिसर ओळख

परिसर स्वच्छता

पर्यावरण शिक्षण

स्थानिक जनतेचा सहभाग आणि

आरोग्यदायी जीवन---- अर्थ महत्व गरज उद्देश

समाजसेवा

अर्थ व्याख्या व्याप्ती प्रकार पध्दती, सामाजिक बांधिलकी

अभ्यासक्रम कालावधी आणि तासिका

या अभ्यासक्रमासाठी एकूण २४ आठवडे उपलब्ध आहेत. त्यापैकी तात्विक अभ्यासक्रमासाठी १८ आठवडे परीक्षा चाचण्या सांस्कृतिक कार्यक्रम क्रीडास्पर्धा यासाठी २ आठवडे प्रात्याक्षिकांचे काम २४ आठवड्याच्या वेळापत्रकात सोमवार ते बुधवार ३ पूर्ण दिवस काम होईल. ६० मिनिटांची तासिका याप्रमाणे दर आठवड्याला १५ तासिका उपलब्ध होतात. त्याप्रमाणे तात्विक आणि

प्रात्यक्षिक कामाला गुणानुसार आठवड्याच्या तासिका यासंबंधीचा सर्वसाधारण आराखडा खालीलप्रमाणे----

विषय	तासिका
१. बालशिक्षणाचे सिध्दांत व शालेय व्यवस्थापन	३
२. बालमानसशास्त्र	३
३. बालआरोग्य आणि आहार	३
४. बालशिक्षणाची कार्यपध्दती	३
५. बालकल्याण व समाज शिक्षण	३

अंतर्गत मूल्यमापन - गुण विभागणी - (एकूण २०० गुण)

अ.क्रं.	प्रात्यक्षिक काम	प्रात्यक्षिक एकूण गुण	प्रात्यक्षिक कामासाठी गुण (तोंडी)	तासिका
१.	हस्त व्यवसाय	१०	१०	३
२.	शारिरीक शिक्षण	१०	१०	३
३.	संगीत व सहल	१०	१५	३
४.	उपक्रम आणि सांस्कृतिक कार्यक्रम	१५	--	३
५.	साधनस्वाध्याय	--	१५	३
६.	साधननिर्मिती	१५	--	३
७.	बालावलोकन	१०	--	३
८.	वर्गसंचलन	१०	१५	३
९.	पाठ	१०	१५	३
१०.	शिक्षक पाठ (अवलोकन / आदर्श पाठ)	१०	--	३
११.	विद्यार्थी पाठ (अवलोकन)	१०	--	३
१२.	समाजसेवा	१०	--	३
एकूण		१२०	८०	३६

अंतिम परीक्षा

लेखी परीक्षा	-	५०० गुण
प्रात्यक्षिक	-	१२० गुण
तोंडी परीक्षा	-	८० गुण
एकूण	-	७०० गुण

सोलापूर विद्यापीठ ,सोलापूर
जनविकास केंद्र

Certificate Course In Montessori Teacher

वार - सोमवार	कोड नंबर -०६	वेळ ११.०० ते २.००
दिनांक-१६/०५/२०१६		गुण -१००
विषय- बालशिक्षणाचे सिध्दांत आणि शालेय व्यवस्थापन		पेपर १

सूचना : सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्रश्न क्र .०१ रिकाम्या जागा भरा

गुण - १०

- १) रूसोने ----- हा ग्रंथ लिहिला.
- २) ----- हे महागुजरातचे थोर बालशिक्षणतज्ञ होते.
- ३) बालवाडीची रोजची उपस्थिती ----- पत्रकात करतात.
- ४) ताराबाई मोडक यांचा जन्म ----- साली झाला.
- ५) बालवाडीचा परिसर ----- असावा.
- ६) बालवाडीचा ----- हा केंद्रबिंदू आहे.
- ७) बालवाडीची मुख्याध्यापिका ----- प्रमुख होय.
- ८) फ्रोबेल यांनी -----येथे बालकमंदिर सुरू केले.
- ९) बालवाडी ही एक ----- संस्था आहे.
- १०) बालकांना वेगवेगळ्या रंगाचे ----- असते.

प्रश्न क्र .०२ (अ) योग्य जोड्या जुळवा.

गुण - ०५

अ	ब
१) मादाम मॉटेसरी	अ)पद्मभूषण
२) अनुताई वाघ	ब)पहिली बाळशाळा
३) पेस्टालॉजी	क) विचारवंत
४) ताराबाई मोडक	ड) मॉटेसरी मेथड
५) रूसो	इ) आदर्श शिक्षिका

प्रश्न क्र.०२ (ब) चूक की बरोबर ते लिहा.

गुण - ०५

- १) फ्रोबेलने "निसर्गाकडे चला " ही घोषणा दिली.
- २) बालवाडीत जनरल रजिस्टर असावे.
- ३) बालकांना गणवेश नसावा.
- ४) ताराबाई मोडक या अनुताई वाघ यांच्या गुरू होत्या.
- ५) बालवाडी क्रिडांगणावर खेळाचे भरपूर साहित्य असावे.

प्रश्न क्रं ०३ एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

गुण - २०

- १) आदिवासी क्षेत्रातील कार्याबद्दल "दलित मित्र" पदवी कोणास मिळाली ?
- २) बालन्याय अधिनियम केव्हा केला ?
- ३) बालवाडी मुलांचा वयोगट सांगा
- ४) बालकांच्या दोन चांगल्या सवयी लिहा.
- ५) बालोद्यानात कोणत्या जीवनावर भर दिला आहे ?

- ६) बालशिक्षणाची दोन उददिष्टे लिहा.
 ७) अनुताई वाघ यांचा जन्म कोठे झाला?
 ८) बालवाडीचा परीसर कसा असावा ?
 ९) रोजकीर्दमधील नोंदी कोणत्या ?
 १०) मुख्याध्यापक व पालक यांचे नाते कसे असावे ?

प्रश्न क्रं. ०४ कारणे लिहा (फक्त चार)

गुण - २०

- १) बालवाडीचा परीसर स्वच्छ असावा?
- २) अनुताई वाघ आदिवासी क्षेत्रात गेल्या.
- ३) बालवाडीत सर्व कागदपत्रे ठेवावीत ?
- ४) बालकांची नियमित आरोग्य तपासणी करावी ?
- ५) बालवाडीस शासकीय मान्यता असावी ?
- ६) मुर्लीना लहानपणापासून स्वावलंबी बनवावे ?

प्रश्न क्रं.०५ टीपा लिहा (फक्त चार)

गुण - २०

१) ताराबाई मोडक	४) माँटेसरी मेथड
२) बाल शिक्षण आयोग	५) जनरल रजिस्टर
३) बालकेंद्रित शिक्षण	६) नूतन बालशिक्षण पध्दत

प्रश्न क्रं ०६ आदर्श बालवाडी शिक्षकेची कर्तव्ये स्पष्ट करा
 किवा

गुण - २०

बालशिक्षणाचा अर्थ सांगून बालशिक्षणाची उददिष्टे स्पष्ट करा.

सोलापूर विद्यापीठ ,सोलापूर
जनविकास केंद्र

Certificate Course In Montessori Teacher

वार - मंगळवार	कोड नंबर -०६	वेळ ११.०० ते २.००
दिनांक-१७/०५/२०१६		गुण -१००
विषय- बालमानसशास्त्र		पेपर २

सूचना : सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्रश्न क्र .०१ रिकाम्या जागा भरा

गुण - १०

- १) संवेदना ही ----- प्रक्रिया आहे.
- २) मानसशास्त्र म्हणजे ----- चे शास्त्र
- ३) अवधान आणि -----चा जवळचा संबंध आहे.
- ४) बालकाची जन्मपूर्व अवस्था ----- दिवसांची असते.
- ५) आत्मनिरिक्षण म्हणजे ----- निरिक्षण होय.
- ६) अभिरूची ही ----- असते.
- ७) शैशवावस्था २ वर्षे ते ----- वर्षे असते.
- ८) आधुनिक शिक्षण हे ----- केंद्रीत आहे.
- ९) पहिल्या चार वर्षात फुफ्फुसाची वाढ ----- गतीने होते.
- १०) बालकाच्या वाढीचे क्षेत्र ----- असते.

प्रश्न क्र २ (अ) योग्य जोड्या जुळवा

गुण- ०५

अ

ब

- १)बाल्यावस्था
- २) शैशवावस्था
- ३) सातत्यपूर्ण वर्तन
- ४) विचारवंत
- ५) हेतु वर्तन

- अ) प्लेटो
- ब) देवाण-घेवाण
- क)६ वर्षे ते १२ वर्षे
- ड) B.A. पूर्ण करताच M.A.
- इ) २ वर्षे ते ६ वर्षे

ब) चूक की बरोबर ते लिहा

गुण -०५

- १) काही रोग अनुवंशिक असतात.
- २) दंतकथा बालकांना आवडतात.
- ३) संवेदना ही अंतरिक असते.
- ४) मान्यता ही मानसिक गरज आहे.
- ५) प्रेम, भिती, राग हा मानसिक विकास होय.

प्रश्न ०३ एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

गुण -२०

- १)बालकाच्या गरजा कोणत्या?
- २)प्रायोगिक निरिक्षण पध्दती म्हणजे काय ?
- ३) अवधान नियंत्रित करणारे घटक कोणते ?

- ४) जिज्ञासा म्हणजे काय ?
- ५) बालकाच्या मनाचे प्रतिबिंब कशात दिसते?
- ६) विकासाचे दोन प्रकार सांगा.
- ७) अवधानाचे प्रकार सांगा
- ८) पक्वीभवन म्हणजे काय?
- ९) संवेदना म्हणजे काय ?
- १०) ज्ञानेंद्रिये किती आहेत ?

प्रश्न ०४ कारणे लिहा (फक्त चार)

गुण -२०

- १) अवधान ही निवडपूर्ण क्रिया आहे ?
- २) बालक कल्पनेमध्ये रमते ?
- ३) संवेदनशिलता मुलांमध्ये जास्त असते ?
- ४) अनुवंशिकतेचे गुण मुलांत उतरतात ?
- ५) बालकाच्या वाढीसाठी कौटुंबिक वातावरण चांगले असावे ?
- ६) लहान मुलांचे अवबोध फारच मर्यादित असतात ?

प्रश्न ०५ टिपा लिहा (फक्त चार)

गुण -२०

१) ज्ञानेंद्रिये	४) अभिरूची
२) बालकाच्या वर्तन समस्या	५) बालकाच्या मानसिक गरजा
३) बालकाच्या कल्पना	६) शारिरिक विकास

प्रश्न ०६ बालकाच्या विकास अवस्थांचे स्पष्टीकरण करा.

गुण -२०

किंवा

बालकाच्या वर्तन समस्या सांगून त्यांचे निराकरण कसे करता येईल ते सांगा?

सोलापूर विद्यापीठ, सोलापूर
जनविकास केंद्र

Certificate Course In Montessori Teacher

वार - बुधवार	कोड नंबर -०६	वेळ ११.०० ते २.००
दिनांक-१८/०५/२०१६		गुण -१००
विषय- बाल आरोग्य व बाल आहार		पेपर ३

सूचना : सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र.०१ ला. गाळलेल्या जागा भरा.

गुण -

१०

१. आईचे दुध हे बाळाचे----- प्रतिचे अन्न आहे.
२. मुलांचे कपडे----- असावेत.
३. आजारी माणसांस नेहमी----- पाणी द्यावे
४. हाड मोडल्यास त्याला----- म्हणतात.
५. त्वचेची निकोपवाढ होण्यासाठी ----- विटॅमिन आवश्यक आहे.
६. डोळे आलेल्या व्यक्तीने----- जाऊ नये.
७. जीभ गुलाबी असणे आरोग्याचे----- लक्षण आहे.
८. -----जीवनसत्वाचा अभावी मुडदूस हा रोग होतो.
९. गालगुंड ----- मुळे होतो.
१०. ----- हा उत्तम व्यक्तीमत्वाचा पाया आहे.

प्र.०२ रा. अ जोड्या जुळवा.

गुण - ५

१. खारविणे	अ.आईस्क्रीम
२. वाळविणे	ब. जाम
३. मखणे	क. मासे
४. हवाबंद	ड. गुळांबा
५. शीतगृह	ई. पापड

प्र.०२ रा. ब चुक की बरोबर ते सांगा.

गुण - ५

१. 'ड' जीवनसत्वा अभावी रातांधळेपणा हा रोग होतो.
२. गरोदर स्त्रीने हलका आहार घेतला पाहिजे.
३. हवामानानुसार कपड्यात बदल करणे आवश्यक आहे.
४. फळे व भाज्या चिरून नंतर धुवावेत.

५. खोकताना रुमाल तोंडासमोर धरावा.

प्र.०३ वा. एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

गुण -

२०

१. हात मोडल्यास प्रथमोपचार काय करावे?
२. वायुवीजन म्हणजे काय?
३. निरोगी बालकाची नखे कशी असतात?
४. 'अ' जीवनसत्वा अभावी कोणते रोग होतात?
५. संतुलीत आहार म्हणजे काय?
६. जेवणापूर्वी हात धुण्याची सवय मुलांना का लावावी?
७. मुपोषणाची दोन लक्षणे सांगा
८. "पोलिओ" ही प्रतिबंधक लस केंव्हा द्यावी?
९. सकाळच्या उन्हात लहान मुलांना का ठेवावे?
१०. पिण्याचे पाणी कसे असावे?

प्र.०४ वा. योग्य कारणे लिहा. (कोणत्याही ४)

गुण

-२०

१. आढवड्यातून एक दिवस फळे खाणे अतिशय उपयुक्त असते.
२. दैनंदिन आरोग्याची तपासणी करावी.
३. मुलांना खाण्याची जबरदस्ती करू नये.
४. घरात हावा खेळती राहणे आवश्यक आहे.
५. बालकांना रोगप्रतीकारक लसी द्याव्यात.
६. संतुलीत आहार आरोग्यासाठी उपयुक्त असतो.

प्र.०५ वा. टिपा लिहा. (कोणत्याही ४)

गुण

-२०

१. बालकाच्या आरोग्य समस्या	२. जीवनसत्वे
३. कांजण्या	४. रक्तस्त्राव
५. डोळे	६. पोलिओ

प्र.०६ वा. स्तनपानाच्या मर्यादा स्पष्ट करा.

गुण -

२०

किंवा

कुपोषण म्हणजे काय? त्याची लक्षणे सांगून त्यावरील उपाय स्पष्ट करा.

सोलापूर विद्यापीठ ,सोलापूर
जनविकास केंद्र

Certificate Course In Montessori Teacher

वार - गुरूवार	कोड नंबर -०६	वेळ ११.०० ते २.००
दिनांक-१९/०५/२०१६		गुण -१००
विषय- बालशिक्षकांची कार्यपध्दती		पेपर ४

सूचना : सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र.०१ ला. गाळलेल्या जागा भरा.

गुण -

१०

११. सर्व कृती वेळच्यावेळी केल्या तर मुलं----- राहतात.
१२. आप आपल्या कामात पाटाईत होण्यासाठी ----- धडपड चालू असते.
१३. मुलांना खेळण्यासाठी मोठे----- असावे.
१४. बालक प्रौढांचे ----- करतो म्हणून प्रौढांनी बोबडे बोलू नये.
१५. बालकांना स्वावलंबी बनविणे हे----- चे महत्वाचे उद्दिष्ट आहे.
१६. सहलीला जातांना जी गाणी म्हटली जातात त्यांना ----- गीत म्हणतात.
१७. "जन-गण-मन" हे भारताचे----- गीत आहे.
१८. मुलांची जिज्ञासा वाढत असल्यामुळे----- ज्ञान वाढते.
१९. खेळामुळे शरीराला भरपूर----- मिळतो.
२०. लहान मुले जशी बोलतात तशी त्यांची भाषा----- होते.

प्र.०२ रा. अ चुक की बरोबर ते सांगा.

गुण - ५

१. कुटुंबात वेगवेगळे सण व उत्सव समारंभ साजरे केले पाहिजे.
२. सर्वात महत्वाचे म्हणजे मुलांना आपल्या बरोबरीची मुले खेळायला हवी असतात.
३. बालकांची स्वतःची चूक स्वतःला कळावी अशी सोय साधने असावीत.
४. हस्त व्यवसायांमध्ये नियमांचे बंधन नसते.
५. मुलांच्या बडबडीचे अर्थपूर्ण गाण्यात रुपांतर करणे याला बडबडगीते असे म्हणतात.

प्र.०२ रा. ब योग्य जोड्या जुळवा.

गुण - ५

१. त्वचा	अ. पाहणे
२. डोळा	ब. वास
३. जीभ	क. स्पर्श
४. नाक	ड. ऐकणे
५. कान	ई. चव

प्र.०३ वा. खालील प्रश्नांची उत्तरे एका वाक्यात लिहा.

गुण -

२०

१. मुलांना स्वच्छतेची कोणकोणती कामे सांगावीत?
२. बालवाडीत आल्यावर मुलाच्या शिकवण्याची सुरुवात कशी करावी?
३. बागकामामुळे बालकाचा कुठला विकास होतो?
४. लगद्यापासून कोणकोणत्या वस्तु तयार करता येतात?
५. जीवन व्यवहार म्हणजे काय?
६. बालवाडीचे महत्व कोणाला पटवून द्यावे लागते?
७. लहान मुलांच्या कोणत्याही दोन क्रिया लिहा.
८. लहान मुलांना कोणती घरगुती कामे करायला आवडतात?
९. मेरी गो राऊंड मुळे मुलांना कोणता आनंद मिळतो?
१०. शारीरिक शिक्षणामुळे मुलां कोणते बदल होतात?

प्र.०४ वा. खालील प्रश्नांची योग्य कारणे लिहा. (कोणत्याही ४)

गुण -

२०

७. ज्ञानेंद्रियाची धडपड मुलांना आवश्यक असते.
८. क्रिडांगणावर शिक्षिकेची आवश्यकता आहे.
९. बालवाडीला प्राथमिक शाळेच्या अगोदरची शाळा म्हणतात.
१०. बालवाडीची आवश्यकता आहे.
११. मुलांना रितीरिवाज शिकवावेत.
१२. भाषा शिक्षक दिले जावे.

प्र.०५ वा. टिपा लिहा. (कोणत्याही ४)

गुण

-२०

१. अभिनय गीत	२. मुक्त व्यवसाय
३. वैज्ञानिक खेळणी	४. जीवन व्यवहार
५. सौंदर्य दृष्टीचा विकास	६. सहल

प्र.०६ वा. बालवाडीमध्ये शिकविले जाणारे गाण्यांचे प्रकार सांगून त्यांची सविस्तर माहिती लिहा. गुण -२०
किंवा

बालवाडीत शारीरिक शिक्षणाचे महत्व सांगून खेळांच्या प्रकाराची सविस्तर माहिती लिहा.

सोलापूर विद्यापीठ ,सोलापूर
जनविकास केंद्र

Certificate Course In Montessori Teacher

वार - शुक्रवार	कोड नंबर -०६	वेळ ११.०० ते २.००
दिनांक-२०/०५/२०१६		गुण -१००
विषय- बालकल्याण व समाजशिक्षण		पेपर ५

सूचना : सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र.०१ ला. गाळलेल्या जागा भरा.

गुण -

१०

२१. ब्रेल लिपीचे जनक----- होते.
२२. बालकात शिक्षणाची गोडी निर्माण करणे हे शिक्षिकेचे----- असते.
२३. बालवाडीमध्ये बालकांचा----- विकास होतो.
२४. अनाथांसाठी झटणारी संस्था म्हणजे ----- होय.
२५. ऐकू न येणे म्हणजे ----- बालक होय.
२६. "मुलें ही----- देणगी आहे." असा पुर्वी समज होता.
२७. पर्यावरणशास्त्र हा स्वतंत्र विषय इ.स.----- पासून आला.
२८. रिमांड होम लाच----- गृह किंवा सुधार गृह म्हणतात.
२९. कुटुंब नियोजन ही तर आज अत्यंत----- गोष्ट आहे.
३०. शहरात बालकमंदिरांना ----- शिक्षिका मिळतात.

प्र.०२ रा. अ योग्य जोड्या जुळवा.

गुण - ५

१. सामाजिक वंचित बालक	अ.श्रवणहीन
२. मुक	ब. छंदकेंद्र
३. मानसिक वंचित बालक	क. वाचाहिन
४. बधिर	ड. बालगुन्हेगार
५. बाल भवन	ई. मतीमंद

प्र.०२ रा. ब चुक की बरोबर ते सांगा.

गुण - ५

१. बालभवनाची योजना १ ते ७ वर्षे वयोगटाच्या बालकाची असते.
२. ब्रेल लिपीच्या शोधामुळे अंधांच्या शिक्षणात क्रांती झाली.
३. मुक बधिरांच्या शाळा सरकार सुरु करते.
४. कुटुंब नियोजन आवश्यक झाले आहे.
५. लोकसंख्या वाढीमुळे अनेक समस्या वाढतात.

प्र.०३ रा. खालील प्रश्नांची उत्तरे एका वाक्यात लिहा.

गुण -२०

१. अंध बालकांबाबत कोणत्या संवेदनांनी शिक्षक द्यावे?
२. अपंग बालक कोणास म्हणावे?
३. बालवाडीची जागा कशी असावी?
४. छंदकेंद्रे कोणत्या काळात चालवावीत?
५. कशा बालकास सामान्य बालक म्हणतात?
६. बालगुन्हेगारी कोणास म्हणतात?
७. बालशिक्षणाची चळवळ सुरु होऊन किती वर्षे झाली?
८. निकोप प्रकृती म्हणजे काय?
९. आपला बहुसंख्य समाज कसा आहे?
१०. मोठ्या कुटुंबाचा बालकावर होणारा एक तोटा सांगा?

प्र.०४ वा. खालील प्रश्नांची योग्य कारणे लिहा. (कोणत्याही ४)

गुण -

२०

१३. पर्यावरण अभ्यासाची गरज आवश्यक आहे.
१४. अनाथ बालकांचे संगोपन योग्य होऊ शकत नाही.
१५. छोट्या कुटुंबात मुलांना मुलांना योग्य वातावरण असते.
१६. मुक-बधिरांच्या शाळा काढाव्यात.
१७. बालविवाहामुळे अनेक तोटे होतात.
१८. सद्यःस्थितीत कुटुंब नियोजनाची गरज आहे.

प्र.०५ वा. टिपा लिहा. (कोणत्याही ४)

गुण

-२०

१. प्रलंबीत विवाह	२. मोठे कुटुंब
३. अंध शाळा	४. बालवाडी
५. लोकसंख्या शिक्षण	६. अपंगांचे शिक्षण

प्र.०६ वा. पर्यावरणाचे स्वरूप, व्याप्ती आणि महत्व स्पष्ट करा.

गुण -

२०

किंवा

शारीरिक दृष्ट्या वंचित बालकांचे शिक्षण कसे देता येईल?